



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_665
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Gramatické tvary a konstrukce
Autor, spoluautor:	Mgr. Markéta Macháčková
Název DUMu:	Větné členy rozvíjející
Pořadové číslo DUMu:	5
Stručná anotace:	Výukový materiál se zabývá problematikou větných členů rozvíjejících. Materiál postupně definuje jednotlivé větné členy a uvádí konkrétní příklady.
Ročník:	4.
Obor vzdělání:	63 – 41 – M/01 Ekonomika a podnikání
Metodický pokyn:	Žáci použijí snímky s úkoly a závěrečným testem, které slouží k procvičení látky.
Výsledky vzdělávání:	Žák se orientuje se ve výstavbě textu.
Vytvořeno dne:	16. 5. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Větné členy rozvíjející

Větné členy rozvíjející

- předmět
- příslovečné určení
- přívlastek
- doplněk

Předmět

- rozvíjí sloveso nebo přídavné jméno
- bývá vyjádřen podstatným jménem
- ptáme se na něj pádovou otázkou kromě prvního pádu

Př. Honza psal domácí **úkol**.

Příslovečné určení

- rozvíjí sloveso nebo přídavné jméno
 - ptáme se na něj jinou než pádovou otázkou
- ⇒ rozlišují se různé typy příslovečného určení:
- *místa*
 - *času*
 - *způsobu*

- míry
- příčiny
- účelu
- podmínky
- přípustky

Př. Položil knihu na **stůl**. (*PU místa*)

Pro **nemoc** se nemohl zúčastnit. (*PU příčiny*)

Přívlastek

- rozvíjí podstatné jméno
- ptáme se na něj otázkou jaký, jaká, jaké

Př. Na hřišti běhali **malí** chlapci.

- rozlišuje se několik druhů přívlastků:

Druhy přívlastků

Shodný – skloňuje se stejně jako podstatné jméno, které rozvíjí

Neshodný – zůstává ve stejném pádě

Několikanásobný – je oddělen čárkami

Postupně rozvíjející – neobsahuje čárky

Těsný – zužuje význam podstatného jména

Volný – podává další samostatnou informaci, je možné ho vypustit, odděluje se čárkami

Doplněk

- rozvíjí sloveso a zároveň podstatné jméno v podmětu nebo předmětu

Př. Chlapci běhali **bosi**.

Úkol

1. Vyhledejte příslovečná určení a určete jejich druh

- a) Krajina se mírně vlnila táhlými hřbety kopců.
- b) Málem bych byl v neznámé krajině zabloudil.
- c) Při troše opatrnosti se nemusí nic zlého stát.
- d) Domů jsme se vraceli lesem.

2. Vyhledejte přívlastky a určete, zda jsou shodné nebo neshodné

- a) Za naší vesnicí se rozkládá smrkový les.
- b) Zimní krásy našich hor poznávají turisté i lyžaři.
- c) Z pražských sadů se nejdříve probouzejí sady na Letné.
- d) Po náměstí se pohybovala jen hrstka lidí.

Řešení úkolu

1. a) mírně (přísluvečné určení způsobu)
b) málem (přísluvečné určení míry)
c) při troše opatrnosti (přísluvečné určení podmínky)
d) domů, lesem (přísluvečné určení místa)

2. a) naší, smrkový (shodný)
b) zimní, našich (shodný)
c) pražských (shodný), Letné (neshodný)
d) lidé (neshodný)

Závěrečný test

1. Určete větné členy u zvýrazněných slov

- a) Nad řekou a v bočních **údolích** se krčily **osamělé** chalupy.
- b) Keř **bezu** nedaleko od nás vydával příjemnou **vůni**.
- c) Pořád **musím myslet** na **toho** chlapíka z naší ulice.

2. Vyhledejte přívlastky a určete, zda jsou několikanásobné nebo postupně rozvíjející; u několikanásobných doplňte čárky

- a) V dálce se objevily první šedivé střechy stavení.
- b) Zavál svěží studený větřík.
- c) Prudká bouřka přerušila náhle hluboký noční klid.
- d) Nastala tichá teplá letní noc.

Řešení závěrečného testu

1. a) údolích (přísluvečné určení místa), osamělé (přívlastek – shodný)
b) bezu (přívlastek – neshodný), vůni (předmět)
c) musím myslet (přísudek), toho (přívlastek – shodný)

2. a) první šedivé – postupně rozvíjející
b) svěží studený – postupně rozvíjející
c) hluboký noční – postupně rozvíjející
d) tichá teplá – několikanásobný

Použitá literatura

HLAVSA, Zdeněk. Český jazyk pro střední odborné školy a studijní obory středních odborných učilišť všech typů. 2. přeprac. vyd., v SPN 1. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1996, 278 s. ISBN 80-859-3730-1